

DOMAČI PRIJATELJ

Letnik II.

V Pragi I. oktobra 1905.

Štev. 10.

Ta časopis izdaje Vydrova tovarna hranil v Pragi VIII. in ga pošilja svojim odjemalcem **popolnoma zastonj**.

Na „Domačega Prijatelja“ se ne more naročiti, tudi do inozemstva ne.

Prerokovanje „Domačega Prijatelja“

o Vydrovi žitni kavi za mesec oktober:

Oktober, ti kimovec zlati,
kdo tebi naj pesem zloži,
kdo mogel pač to bi nam dati,
oktober, kar daješ nam ti? . . .

Ko jagoda trte rudeča
v najslajši se sok spremeni,
na svetu kje taka je sreča,
oktober, kot daješ jo ti? . . .

A če pa nas vince premaga,
kar rado se večkrat zgodi,
kdo nam naj v bolesti pomaga,
oktober, ki delaš jo ti? . . .

Res, kapljica tvoja je zdrava,
še daj jo nam dobro nebo,
kdor pije preveč jo, pa kava
naj črna zdravilo mu bo . . .

Izraz najsrčnejše zahvale

naj blagovolijo sprejeti sledeči cenjeni odjemalci, ki so nam s Svojim priporočilom Vydrove žitne kave (od 20. avgusta do 20. septembra), pridobili novih naročnikov:

Jos. Cizman, nadučitelj, Breznica.

Antonija Ciznah, sopr. c. kr. pošt. sluga, Ljubljana.

Mimi Bižal, sopr. poštarja, Staritrg pri Poljanah.

Kar. Deleja, c. kr. poštarica, Rečica.

Franc Derčar, c. kr. sod. sluga, Radovljica.

Janez Dežman, krojač, Bled.

Peter Dolinšek, pismonoša, Tupaliče.

Jož. Erbežnik, tov. strojevodja, Reberca.

Jerica Fortuna, gostilničarka, Ljubljana.

Jos. Gale, posestnik, Ravnobrdo.

Marija Gaser, Dražgoše.

Anton Germek, učitelj, Bukovica.

Ign. Gomzi, trg. i gostil. v Bišu.
 Dragotin Gorišek, učitelj, Zatičina.
 Blaž Jelen, posestnik, Novacerkev.
 Hinko Kavčič, poslovodja, Ljubljana.
 Jos. Kerstolič, posestnik, Podbrežje.
 Mih. Kladnik, tes. mojster, Vitanje.
 Avgust Korbar, nadučitelj, Preserje.
 Josefa Koschel, Celje.
 Karla Kronabethvogel, šivilja, Gornji grad.
 Alojz Kukec, čevlj. mojster, Veržej.
 Karol Labotar, tov. delavec, Gaberje.
 Fr. Lavtar, kovač, Tržič.
 Uršula Lužnik, Zablato.
 Uršula Mörtl, kmetica, Bistrica na Zilji.
 Anton Močovnik, delavec, Brezno.
 Fr. Močovnik, posestnik, Brezno.
 Jos. Pinter, pismonoša, Bled.
 Jan. Piriš, predsed. kr. šol. sveta, Lokovec.
 Franc Pogačnik, nadučitelj, Bučka.
 Ign. Potnik, pos. i čevlj. Konjice.
 Ivan Pušenjak, šolovodja, Šmihel.
 Ana Rapé, sopr. nadučit. Smlednik.
 Ludvik Rošer, žagar, Vitanje.
 Rupnik, c. kr. orož. stražm. Boh. Bistrica.
 Mar. Saldinotti, sopr. žel. uslužbenca, Ljubljana.

And. Sammer, žel. čuvaj, Trbovlje.
 Antonija Savinšek, sopr. organ. Jesenice.
 Joh. Schnabl, gostilničar, Zahomec.
 Karl Simon, nadučitelj, Ljubljana.
 Matilda Skasa, sopr. učitelja, Velenje.
 Nace Skrbinšek, šolovodja, Planica.
 Ivan Slana, krojač, Ljubljana.
 Jožef Slekovec, nadučitelj, Jarenina,
 Eg. Spacapan, postajenač., St. Peter pri Gorici.
 Val. Stare, žel. uslužb. v. p. in pismonoša, Srednjavas.
 Matej Sterle, pos. i gostil. Kozarše.
 Joh. Stvarnik, Šoštanj.
 Franciška Svetelšek, veleposestnica, Novacerkev.
 Matevž Šuligoj, mizar, Solkan.
 Vincenc Tevž, obč. sluga, Radovljica.
 Mar. Thuma, sopr. nadučit. v p. Radovoljica.
 J. Turk, urad. zdravot. komis. in posest., Opatija.
 Rihard Twrdy, sklad. paznik, Lesce.
 Anton Urbančič, učitelj, Boršt.
 Jan. Videmšek, mlinar i žagar, Vrbeno.
 Marija Vidic, posestnica, Koritno.

Vsi stanovi

iz vseh krajev so z Vydrovo žitno kavo neobičajno zadovoljni, kar dokazujejo sledeča nam tekom t. m. doposlana priznanja:

- Bern. Andoljšek*, nadučitelj, Litija . . . Naročam zopet 5 kg. Vaše kave. Odveč se mi zdi vedna hvala. Blago se i tako samo hvali. Poudetje Vaše je uzorno in vsega uvaževanja vredno. Vaš list „Domači Prijatelj“ je vzbudil na Kranjskem posebno zanimanje. Častitam!
- Josipina Bartl*, nadučit. vdova, Ljubljana . . . Vaša kava je izvrstna in naj bi ne manjkala v nobeni družini. Pošljite mi je zopet 5 kg.
- Fanij Bolté*, sopr. tovarnarja, Ljubljana . . . Pošljite mi 5 kg. žitne kave, kajti prepričala sem se, da je res izvrstna, priljubila se nam je tako, da ostanem Vaša stalna naročnica. Priporočala jo bodem tudi svojim prijateljicam kot najboljšo kavo.
- Franc Čebular*, c. kr. sod. sluga, Logatec . . . Vaša kava je izvrstna. Od zadnje pošiljate še nismo rabili druge, ker nam je pa že čisto pošla, blagovolite nam jo takoj zopet 5 kg. poslati.

DOMAČI PRIJATELJ

VYDROV MESEČNIK.

IVAN LAH:

MOST.

Slika.

Na cesti, ki je peljala od postaje do vasi, je bil most, majhen, lesen in komaj se je videlo, da je most. No, vsi so vedeli, da tam stoji most, kot je stal od nekdanj, iz starih časov, kakor da bi ne moglo biti na tej cesti brez tega mostu. Stal je na kraju, kjer se je prevalila cesta, od koder se je potem videlo na postajo in na vas. Dve brezi sta rastle tam ob mostu, starejši od drugih dreves ob cesti in v obližju, kajti skozi ob cesti so rastle drevesa na obe strani. Bogve, kdo se je bil spomnil, da je ravno tam prekopal jarek čez cesto, kot da je moral biti ta most in kdo je zasadil brezi ob mostu. Marsikteri popotnik mu je bil hvaležen, kajti počil si je na mostu v sencih brez. Daleč okoli je ležalo ravno polje, pokrito s rodnim žitom poleti, s snegom pozimi; valovilo se je na njem takrat vse, kot polno življenja, in pozimi je bilo, kot da gre smrt čez samotno polje. In vendar je bilo skoraj vse neizpremenjeno na mostu. Kačor mejnik je bil ta most med domom in svetom, kakor da se je za njim odprla nečemu, kar je srcu tuje in, da je tam na polju ostalo vse, kar more srce ljubiti. Zato, glejte, so vrezali v breze ljudje svoje spomine, črke in številke so govorile na njih o preteklosti . . .

Nihče ni vedel, od kod se je vzela ta navada, ampak navada je bila taka, da so vse kar je ležalo tam daleč, kamor se je prišlo iz vasi po cesti čez most, mislili, da je na tujem, nekje v drugem svetu, ki ni v srcu, kot vas domača tam za mostom na polju; zato so obstajali na mostu ob brezah in rezali črke in številke v spomin, ko so šli mimo v svet. Res se je videlo z mostu samo do vasi in na drugo stran do postaje — in tja ni bilo daleč, a tam je bil začetek tujega sveta. Bila je taka misel v ljudeh, navada. Šel je, recimo, fant v svet. Domači in sorodniki so šli ž njim do mostu, tam pa so se poslovili. Tudi mati se je poslovila — in se vrnila. Postala je potem na mostu, da je videla, kako je krenil sin nizdolu proti postaji v tuji svet — in si je otrla solzo. Tudi on se je ozrl in je videl mater na mostu in mu

je bilo britko v duši, ko je moral od nje v svet. To je bil most na cesti z brezami. Recimo, dekle je šlo bogvekam. Prišla je mati ž njo, mogoče še mlada sestra, in mati ji je dala na mostu naukov na pot. Naslonila se je na ograjo in zaplakala uboga mati. Kaj ji hoče dati, ko gre v svet. Odšlo je dekle z jasnimi očmi, polnimi upa, s težkim srcem, polnim nad. In je prišla materi težka misel, zato se je izjokala na mostu in zrla za njo.

Tako je vsak že vedel, da je most prostor za slovo in težko je bilo vsakemu, ki je odhajal, ko se je bližal mostu ob brezah na polju. Zato je bilo nekaj žalostnega na mostu, kot da stoji vse zapisano na njem, kot da je vse v solzah okoli. Celo brezi sta bili, kot da večno sanjati druga ob drugi o nečem, vrag vedi, o čem, šumita si neprestano, kot da pripovedujeta o teh slovesih na mostu, o vsem, kar kažejo številke in črke vrezane vanje — in zato je bilo žalostno tu. Kako bi se dalo to povedati? Čudno je bilo res s tem mostom. Bilo je kakor nekaj samo po sebi razumljivega in vendar je bilo nerazumljivo. Zakaj loči ravno ta most svet domači, ljubljani in tujino mrzlo in neprijazno? Ali zato, ker se skriva za njim eno in se prikaže drugo in je človek žalosten, ko zagleda tujino in mu izgine domovina izpred očij in je radosten, ko ogleda dom in pozabi na tujino. Zato je bilo nekaj skrivnostno neprijetnega na mostu in vendar nekaj milega — domačega; kajti, ko so prihajali ljudje, ki so se ločili iz vasi in šli v svet, bliže mostu, jim je težko postalo pri srcu in jim je bilo, kot da gredo in se ne vrnejo, kajti mnogi so šli in se niso vrnili . . . In kot da je to sedelo na mostu s strašnim zoprnim obrazom ob ograji, kot da je to šepetalo v brezah ob mostu, kot da je bilo to napisano v deblih brez s številkami in črkami. Zato so se vračali tisti, ki so jih spremili s solzami v očeh, brez nad v srcu, kajti smilil se jim je vsak, ki je moral v svet; kajti odšli so in se niso vrnili — ter niso videli več ceste čez polje in vasi na polju sredi njiv, ki se izgubi v njih cesta. Kakor da je prišla taka usoda nad vas, da je bilo vsem usojeno tako: iti in ne vrniti se. Redko se je prigodilo, da je prišel kdo domov. Prišel je na most in si je oddahnil, kot po dolgi težki poti, kajti tam se je cesta obrnila navzdol in tam je ležala vas domača, ljubljena, nepozabljena v tujem svetu, v dolgih časih in kakor pozabljena je ležala daleč tujina ta trenotek in vse, kar je bilo v njej je izginilo, ko je stopilo pred oči ono, kar je bilo vedno v srcu in je bilo doslej daleč očem, kot lepi spomini je stopila vas sredi polja živo pred oči in je zaigralo v srcu kot čudovito lepa pesem, ki se je pela nekdanj in se vselila v srce in jo je zdaj vzbudilo vse to, kot lepe odmeve o nečem krasnem. Toda malo jih je bilo, ki so se vrnili, ker je bilo usojeno tako nad vasjo. Šel je na primer Čarniškov, lep fant, in se ni vrnil nikdar več. Zapustil je svoje dekle in so mislili, da bo umrla, tako je jokala ubožica. A glej, omožila se je in Čarniškov se ni nikoli več vrnil. — Bil je v vasi kovač in je vse zapil.

Tepel je ženo, a bil je dober človek sicer. Nekoč je odšel in ni ga bilo nikoli več. Jokala je žena in jadikovala, no o kovaču ni duha ni sluha in prišel je nov mlad kovač, črn kot cigan in je začel kovati. Živela je tam mati in je imela več sinov. In šli so vsi po vrsti. Spremila je vsakega in se ž njim poslovila na mostu. Mnogo je prejokala. In ko je spremila poslednjega je jokala cel večer na mostu in ni mogla domov, kjer je bila prazna koč. Pisali so ji iz sveta, dobro se jim je godilo, pozdravljali so iz daljave mater, a vrnil se ni nihče. In ko je odšel poslednji, je bodila mati stat na most, ko se je delal večer in je gledala v svet, ali se vračajo od kod. In ni se vrnil nihče. Trpelo je materno srce in je molila cele noči za njih srečo daleč od doma. Take so bile povesti, ki so se igrale na mostu.

Prišli so tudi tujci v vas, popotniki. Njim se ni zdelo tako na mostu, ko so stopili nanj, no, razveselilo se jim je srce, ko so zagledali vas na polju in so namerili tja svoj korak. Ostali so morda tam in se udomačili in jim je bilo trudno, ko so zopet prestopili most in se je tam koncem ceste o polju za vselej skrila vas njih očem.

Prišel je takrat tujec popotnik v vas; mlad je bil, s črnimi lasmi, sanjavimi očmi, kajti brez miru je bila njegova pot po svetu in brez sreče je bilo njegovo življenje, ker ni našel nikjer, kar je iskal, kar je ležalo kot lepe sanje v duši. Prišel je na svoji poti v vas. Dopadlo se mu je na mostu in je tam obstal v svojih sanjah. Prišla je mimo županova hči, Niška, pogledala je tujca in je odšla dalje . . . Pozneje je on ostal v vasi in sta se zaljubila z županovo hčerjo. In ko je mladi človek sanjal, da je blizu temu, kar je iskal, kar je ležalo kot sanje v duši, je prišel čas in je moral dalje. Šla sta tisti večer po cesti molče in sta se bližala mostu. Vedela sta, da se ne vidita nikdar več. Spomnila sta se dnij od trenutka, ko sta se kot tujca srečala na mostu do tega večera, ko se gresta tja poslavljat. Težko je postalo Niški in je začela brisati solze. Trdo je stopil poleg nje mladi človek in je vedel, da je tako usojeno, zato ni pustil solze v oči . . . Usojeno . . . Kajti za njega ni bilo mostu, sama cesta je bila daleko, dolga, kot brez konca . . .

„Ne jokaj, Niška,“ je rekel, „ni vredno solz.“ In je zajokala še bolj. In sta se bližala mostu in je ona vedela, da naprej ne sme ž njim, da pojde sam v svet, nesrečen, nevtolažen, brez miru, brez sreče . . .

Stopila sta na most in se je videlo tja daleč v svet kjer peljajo ceste na vse strani in se križajo sem in tja in videlo se je nazaj, kjer je ležala vas na polju. Po polju je ležal večer in vse je šepetalo . . . Zašumeli sta takrat brezi, kot da šumita o slovesih.

„Zapišiva tu v spomin,“ je rekla ona, „prišla bom sem vsak večer in se bom spomnila.“

„Čemu pisati spomin za seboj,“ je govoril on, „pojdi po cesti in izgini s senco vred, da se ne spomni kdo na te, kajti oni, ki so te ljubili, te nosijo v srcu . . .“

Zaplakala je takrat Niška in se naslonila na ograjo:

„Jaz sem te tako ljubila . . .“

Pristopil je in jo poljubil na lice:

„Vidiš, brez konca leži pot, brez cilja, nedoločena. Ti ostaneš, jaz pa moram, glej, človek sem brez miru in brez sreče.“

In je odšel knizdolu po cesti, ozrl se je še enkrat in je odšel dalje ter izginjal v večer. Ona pa je slonela na ograji in ni čutila, da se je ponovila stara povest na mostu, mislila je, da je sama, edina, zapuščena, neskončno nesrečna. Vrnila se je Niška domov in je hodila ob večerih na most gledat na ceste, ki so peljale v svet in izginjale v daljavi, kot brez konca, brez cilja, nedoločene, brez miru, brez sreče, kajti na njih je izginil on in se ne vrne . . .

To je povest o mostu večno jednaka, kakor da je zapisana na most, kot da jo štepeti brezi, kot da je vrezana v debla s črkami in številkami. Skrita leži za njim domovina in taka žalostna je njena povest, ker je po usodi usojeno tako . . .

JOSIP BEKŠ:

PA ME VPRAŠAJO BEDAKI . . .

Pa me vprašajo bedaki:
— lilij v njenem vrtu ni?
Kaj bi jim odgovorilo,
sramežljivo dekle ti?

Tebi lahna rudečica
šla čez rožni bi obraz,
mesto tebe pa zavestno
odgovoril bi jim jaz:

Poslušajte vi, bedaki,
če poznate to dekle —
ena je na njenih grudih
druga v srcu ji cvete . . .

VITOJ FEODOR JELENC:

SPOMINI.

Ivan Rovtar se je ravnokar prebudil v svoji mali, zapuščeni sobi in naenkrat se mu je zazdelo, da so se nalahno odprla vrata in spomini so prihajali iz nekdanjih dni.

Vračali so se spomini iz lepe mladosti, vračali so se spomini iz njegove kratke a nepozabljive sreče: kratka je bila sreča a spomin na njo tako lep in neizbrisen.

Bil je sin kmečkih starišev, ubogih toda skrbnih; učitelj je spoznal v Ivanu talent in je pregovoril njegove stariše, da so ga poslali v mestne šole, kjer se je kmalu začel boj, ki je trajal vse njegovo dijaško življenje. Oče mu ni mogel pošiljati dovolj denarja, zato je moral začeti zgodaj s poučevanjem po tujih hišah, da se je mogel na dan malo najesti in spoznal je kako hud boj je življenje; spoznal je kako težak in grenak je ta kruh, a drugače ni mogel; molče, stisnjenih pesti in s tiho resignacijo je požrl pikre besede, ki so letele nanj, ko se je mučil. In ko se je zvečer vračal domov, se je naslonil nad svojo knjigo, zrl molče pred se in razmišljal svoj žalostni položaj; zavidal je onim, ki jih je narava obdarila z vsem, karkoli si morejo poželeti; zakaj drugim, zakaj ne njemu . . . Komaj je prišel iz šole, začel je s poučevanjem ki je trajalo celo popoldne, šele zvečer je sedel k svojim knjigam, izmučen in izdelan, da je komaj stal na nogah; ali vendar se je učil, da so bile zjutraj njegove oči krvavordeče in zatekle, in prej zdrav in jeder kmečki fant postal je bled in suh; živahen poprej postal je miren in otožen.

Večkrat je sklenil, da zapusti šolo in vse, da plane tja ven v življenje, ki ga je gledal včasih le oddaleč in si ga predstavljal, kakor solnčno poljano polno biserov in cvetov; toda toliko moči ni imel v sebi; vsa njegova koprnenja so ostala le koprnenja, sklepi samo sklepi in ničesar drugega.

Približal se je čas mature in Rovtar je odšel domov na počitnice. Ko je nekega večera sedel na vrtu, stopil je k njemu oče; dolgo časa sta se pogovarjala o vsem mogočem; naenkrat mu reče oče:

„No, Ivan, ali si že kaj odločil, kaj bo s prihodnjostjo?“

Ivan odgovori: „Najlepše načrte sem si naredil, in ako se mi uresničijo, potem bom najsrečnejši človek na svetu!“

Oče malo pomišlja, pogleda molče svojega sina, čez nekaj časa pa de: „In kaki so ti tvoji načrti?“

„Čujte oče; ko naredim maturo in ko minejo počitnice, odidem na Dunaj na vseučilišče, pomagal si bom na vse načine, da bo vam lažje, učil bom, kakor sem poučeval dosedaj, upam dobiti tudi kako podporo, da bom lažje izhajal!“

Molk je sledil tem besedam.

Tiho je bilo naokoli, le doli iz vasi je zadonela tiha pesen, ki je bila zdaj vesela, zdaj pa zopet žalostna in otožna.

Oče in sin sta poslušala molče to pesen, ki pa je postajala vedno tišja in tišja, vedno slaběji in slaběji so priplaval glasovi do njiju in se izgubljali.

Na to pa je rekel oče: „Ivan, kaj hočeš na Dunaju, jaz ti ne morem pomagati, saj veš, kako stojim; tudi izgubil se boš tam, kakor se jih je že toliko in toliko.“

„Toda kaj naj sicer storim?“

Oče prime Ivana za roko in mu začne počasi in z mehkim glasom govoriti: „Edina želja tvoje matere in moja je, da postaneš gospod! Vsa leta, kar si hodil v mestu v šolo nisva želela ničesar drugega, kakor, da te vidiva nekdan pred altarjem. Odtrgavala sva si od ust, samo, da sva ti mogla pomagati, da se kdaj uresničijo najine želje. Tudi vsa vas že misli, da boš šel v lemenat. Ivan, poslušaj svet svojega očeta, ko veš da je najboljši zate!“

Oče je umolknil, Ivan pa je pobesil svoje oči in gledal na tla; teh besed ni pričakoval od svojega očeta, zato so ga pa tudi toliko iznenadile, da ni vedel, kaj bi odgovoril; čutil je, da ne more izpolniti želje svojega očeta, kakor tudi bi jo rad; vedel je, da ne more po svoji vesti v semenišče, kjer bi bil nesrečen vse svoje življenje, kjer bi bilo za vedno uničeno vse njegovo življenje, tiščalo ga je v grlu in težko in zamolklo je odgovoril očetu: „Oče, ne morem!“

„Česa ne moreš?“

„Ustreči vaši želji, da bi šel v semenišče! Jaz nisem ustvarjen zato, da bi postal duhovnik! Nesrečen bi bil za vedno! In ali bi bilo vam všeč! Vem za gotovo, da ne! Oče, ne zahtevajte tega od mene; nerad in s težkim srcem bi se moral upreti

Vaši želji. Za to me pustite, da izvršim svoje načrte, videli boste, kako bom srečen, in ker vem, da me ljubite, sem prepričan, da boste srečni tudi vi v moji sreči!" Mirno in proseče je Ivan pregovoril te besede ali oče ga vpraša jezno:

„A zakaj so drugi srečni!“

„Oče, da imam v sebi poklic za duhovski stan, bi mi ne bilo treba prigovarjati, toda ko ga nimam, zdi se mi, da ni na svetu sile, ki bi me mogla prisiliti, da postanem nesrečen izgubljen človek. Oče, razumen človek ste, pogledjte naokoli in spoznali bodele da imam prav! Dolgo let sem se mučil, stradal sem in delal. A zakaj sem delal? Cilj mojega dela, mojega življenja je bila sreča! Ni me ničesar plašilo v dijaškem življenju, ker sem vedel, da me za trud in glad čaka sreča in mir! Vedite oče, da nebi tega nikdar storil, da sem vedel, da so bile moje misli prazne, da v življenju ne morem pričakovati sreče!“

Oče nekako pomirjen odvrne: „To so samo prazne besede!“

„Oče, to niso prazne besede! Preresen trenotek je to, da bi izgubljal besed. Pustite me oče, da si ustvarim svojo srečo! Opomogli ste se nekoliko na posestvu, mogli mi bodele malo več pomagati, kakor dosedaj toda tudi jaz bom delal, kakor sem se trudil že dolgo let v mestu! Vi me ljubite, zato vem, da bodele srečni, ko vidite, da je srečen vaš sin!“

„Srečen je lahko človek povsod, samo da je pošten!“

„Da, res! Prav imate oče! Ali pa je človek pošten samo, ako je duhovnik? Talar in štola ne narede človeka srečnega in tudi poštenega ne! Stan, ki si ga človek izbere, ki ugaja njegovi duši, more osrečiti človeka, da more pošteno delati! Toda kakor hitro stopi človek v stan, ki ni zanj primeren, izgubi veselje do dela in ob enem do poštenja!“

„In ti misliš, da bi bil ti slab duhovnik?“

„Slab, nevreden! In vi oče veste kaj je to!“

Molčala sta oče in sin nekaj časa! Mučen jima je bil ta molk, a nikdo ni mogel govoriti nadalje; nekaj težkega je ležalo obema na srcu kakor kamen; očetu prevarjene nadeje, da se ne izpolnijo njegove dolge tihe želje, sinu pa strah pred izgubljeno srečo. Ivan si je bil gotov, da se ne ukloni, da ne udovolji očetovi želji; ljubil je svojega očeta, a ti ljubezni ni mogel žrtvovati svojih ciljev, ki se je v gladu in pomanjkanju boril zanje . . .

Tedaj pa prekine oče molk in jezno reče: „Ivan! Prej sem ti svetoval in te prosil, sedaj ti pa ukazujem! Niti vinarja denarja ne dobiš od mene, ako ne greš v semenišče; moja hiša ti je potem za vedno zaprta, in mi te ne poznamo več kot svojega sina!“

„Oče!“

„Ne govori! Premisli si, kar sem ti rekel! Jutri predno greš, govorimo še enkrat!“

Po teh besedah se oče obrne in odide! Ivan pa je sedel še pozno v noč na vrtu in premišljeval, kar se je zgodilo.

Ivan je stal drugo jutro s kovčekom v roki pred svojim očetom in materjo, da se poslovijo od njih.

„No, si se premislil?“ mu reče oče.

„Premišljeval sem in bolj ko sem mislil, uvidel sem, da mi je nemogoče storiti to, kar zahtevate! Vem, da so bile vaše besede včeraj prenahe in nepremišljene . . .“

„Niso bile nagle, a dobro premišljene! Ne govori naprej! Ako nočeš, pojdi in ne vrni se nikdar več!“

Ivan hoče nekaj odgovoriti, a oče se obrne in odide!

Mati je zajokala.

„Mati, nikar ne jokajte! Jaz ne morem drugače! Pozdravite očeta!“ Molče jo je poljubil, še enkrat se ozrl po sobi in šel . . .

Da bi mogel jeseni oditi na Dunaj, vstopil je v trgu v odvetniško pisarno, da bi si prislužil nekaj denarja.

Jeseni pa se mu je zopet začelo ono dijaško življenje polno truda, stradanja na Dunaju.

Posrečilo se mu je dobiti nekaj inštrukcij, toda niso mu zadostovale; obupal je nad vsem, nad svetom, nad srečo in življenjem; večkrat je slonel na donavskem mostu in gledal v valove, in zdelo se mu je, da sliši iz njih šepetanje, lepo pesen, vabljive glasove o miru in pokoju . . . toda ni imel moči, da bi se zagnal preko ograde.

Sprt sam seboj je hodil naokoli, in lica so mu upadla, oči so se mu udrle, polmrtev človek je ostal; čutil je, da ga tišči v prsih, da ga tlači k tlom počasna a gotova bolezen.

In res nekega jutra ni mogel vstati. Bolelo ga je v prsih, da je komaj dihal . . . dolgo je ležal v postelji, izgubil je ves zaslužek, da ni mogel niti živeti. Ko je pomalo okreval, premišljeval je, kaj mu je storiti, a do zaključka ni prišel. Prijatelji so mu svetovali, da naj gre toliko časa domov, da popolnoma okreva; nekaj časa se je obotavljal, a slednjič je uvidel, da ne more drugače! Toda domov k očetu ne more, zato si je dobil v neki pisarni službo v mestu, kjer je živel kot dijak.

Ko se je poslavljal od svojih tovarišev, zdelo se mu je, da jemlje slovo od svoje bodočnosti in lepega življenja, ki se je po njegovih mislih šele zdaj začelo odpirati pred njim, ki pa je nenadno minilo, kakor lepe sanje lepega letnega večera.

Ali že za par mesecev se je zopet vrnil na Dunaj. Ni mu dalo. Kakor bi bil tu bližje svojim željam in ciljem.

Našel je skromno službico v nekem komptoraru. Odtujil se je od vseh prijateljev, postal je zamišljen in žalosten.

Nikdo ga ni motil, nikdo ga ni poznal in to mu je bilo najdražje.

Prišla bo bolezen — že prihaja, čuti to. Prišlo bo jutro, ko ne bo mogel več vstati iz postelje, ko se dolomi, kar se je namnilo, ko je odšel takrat od doma brez pomoči v svet . . .

Samo še včasih v jutro bo zasanjal, da je še zdrav, močan, poln vere v bodočnost. Zasanjal bo o sreči, o ciljih, ki jih ne bo dosegel nikoli, nikoli . . .

Potrkalo je na vrata. Gospodinja mu je prinesla zajutrk. Zakašljajal je in vstal.

Eh, še par mescev se bo rinilo življenje, pusto, žalostno, polno skrbi in zatajevanja in potem?! . . .

Niti prvi, niti zadnji ne bo, ki bo umrl pred časom strt in uničen . . .

SAMKO CVETKOV:

ŠEL JE NA BOJ . . .

Čisto, mirno, kakor tek široke reke, je bilo življenje Petra Soriča. Peter je bil kmečki sin, priprost in odkritosrčen. Njegovo rojstvo in njegovo življenje, je bila revščina in redil se je z delom svojih rok. Priden je bil in nikoli se ni pritoževal nad usodno srečo, ki ga je postavila pod slamnato streho, mesto v visoko, belo pobeljeno bogataško hišo. Svoje delo je opravljal vestno in poznali so ga kot dobrega delavca. Ob njegovi strani je živela tudi njegova mati, dobro in zadovoljno. Mati je bila stara in ni bila omožena nikoli. S prihrankom zaslužka kupila je bajto, ki je bila prodana na kantu. V ti bajti je živela s svojim sinčkom in ga je vzgajala lepo in vzgledno. Sin Peter ji je povračal ljubezen, ki jo je gojila do njega vse dni njegove mladosti. Kakor je navada med ljudmi, da sovražijo iz bogve katerega uzroka otroke Petrove vrste, tako so sovražili tudi Petra. Celo otroci so ga sekirali na potu v šolo in ga hudobno vpraševali, kje je oče. Peter je prišel objokan v šolo in učitelj je posvaril učence zaradi ravnanja s Petrom. Ali ko so se vračali domov po istem potu, so pričeli spet s svojimi psovki napadati Petra. Psovki so se naučili pri svojih starših. Peter je jokal in prijel k materi v bajto.

„Mama, kje je oče?“

Tako je rekel. In ko je rekel tako, je mati vedela, da je jasno veselje njegove duše skaljeno. In ni mu povedala čiste resnice, rekla je samo:

„Šel je na boj za domovino in se ni vrnil . . . šel je, a vrnil se ni . . . Bogve, Peter, kje počiva tvoj oče.“

Peter je zdaj vedel, da je šel oče na boj za domovino in se ni vrnil, ali čiste resnice vendar ni vedel.

Odrastel je Peter in takrat je zvedel vse in resnično mu je bilo hudo v duši. Molčal je in ni matere nikoli vprašal o očetu.

Dolga leta so bila potekla in Peter se je vrnil od vojakov. Spet je delal zase in za mater, za svojo ostarelo mater, ki jo je tako ljubil. Varoval jo je in se bal za njo, kakor za dragocen biser, ki je vreden, da ga občuduje ves svet. Tako je živel Peter in je mislil na ženitev. Na zamišljeno ljubico je mislil in jo je iskal in jo je našel. Veselo je bilo v njegovem srcu in veselo je bilo lice njegovo. Zamišljene oči mlade deklice so radovale njegovo dušo in lepo bela lica njena so ga osvojila. Neke tihe noči je potrkal na njeno okence in ona se je oglasila.

„Kdo je?“

„Jaz sem, Peter . . .“

„Ti si? — Glej, saj sem te res čakala. Peter čakala sem te.“

Njen glas je bil mehak in tako resničen. Peter je bil vesel in ji je razodel svoje skrivne misli. Samo tiha noč je slišala njene in njegove besede in samo njihna srca so jih občutila in zato so ostale sladka skrivnost.

„Milka, ti si me čakala, glej in jaz nisem vedel tega.“

„Res je, Peter,“ odvrnila je Milka in se naslonila na njegovo ramo. Peter je stal trdo ob steni in zato se je Milka lahko naslonila na njegovo ramo. Oh, ti vesela Milka, kako prijazne so bile tvoje besede! Peter je odhajal in sanjal o sreči, o veliki sreči. Materi ni pravil o tem, ker je bila skrivnost tako sladka.

Tako je ostalo dalj časa in nekdanj v tistem veselem času je padla črna in grda senca na duše veselih ljudi. Peter je moral na boj, na vojsko za domovino. Kakor tisti prvi večer, tako lepa je bila noč, ko se je Peter poslavljaj od Milke. Ali ni bil vesel, ko tedaj ob tihi prvi noči. Solze so pomočile njegova lica in žalost je stopila v njegovo srce. Milka je jokala, ko je stal naslonjen ob steno in se mu je naslonila na ramo.

„Samo nocoj še, Peter? Samo nocoj še in potem mogoče nikoli več?“ Tako mehko so bile izgovorjene te besede in tako boječe. Mogoče jih je slišal angel, ki je plaval kje v bližini in jih je nesel na nebo, kjer so potočili njegovi tovarši solzo za ubogo deklico.

„Milka, samo nocoj še in potem bogve.“ Tudi Peter je govoril mehko in boječe, ker je bila njegova narava tako mehka, da ga je potrla vsaka težja minuta. Odhajal je.

„Peter!“ — Zaklicalo je tiho in Peter se je vrnil in vrata so se zaprla za njim.

Drugi dan je Peter odhajal. Jokala je mati in ga spremila do konca vasi. Še enkrat sta si podala roke, pogledala si v oči zadnjikrat in potem sta se ločila.

„Peter!“ — Zaklicalo je tiho in Peter se ni smel vrniti. Dalje in dalje je odhajal in mati je jokala in stala in gledala za njim.

In tudi Milka je jokala. „Peter!“ — Zaklicála je polglasno, ali Petra ni bilo in vrata se niso zaprla za njim. „Peter!“ — Zaklicala je, ali samo večer jo je slišal in nihče drugi. —

Ko se je Peter vozil par dni kasneje skozi domače kraje, stal je pri oknu in gledal domače gore. Zraven njega je stal fant njegovih let in je istotako željno zrl v daljavo.

„Vidiš!“ rekel je Peter tovaršu, „tamle tista gora je ravno nad našo vasjo. Oh, da smem domov!“ Spomnil se je na mater in na Milko. Ali ni tista žena mati, ki stoji ob ograji? Ali ni ta deklica Milka, ki maha z robcem? Peter je pogledal še enkrat in je videl, da to ni mati in da deklica ni njegova Milka. Vedno težje je bilo v duši Petru in vsak dan ga je potrl bolj in bolj. Čas je potekal in boja ni bilo konec. Konca ni bilo in vsi so ga želeli.

Petrova mati je jokala vse dni in slabela je vedno bolj. Dobil je poročilo, da je Peter umrl v tujini.

„Peter! Sin!“ Zakričala je in je padla vznak. Dolgo je bila v nezavesti in ko se je prebudila ni poznala nikogar. Znorela je revica in je hodila pobita okoli. Šla je v gozd in je klicala Petra. „Hoho-o, Peter, sin moj, Peter . . . hoho-o!“ Slišala je odmev: Peter! Zaklicala je znova in znova; hodila je po gozdu in klicala in ponoči se je vračala v bajto. Nekega jutra je bila mrtva. Pokopali so jo med berače v gornjem koncu pokopališča, kjer je bilo vse zarasteno s travo in nihče več se ni spomnil na znorelo bajtarico in ni pomolil očenaša za njeno dušo.

NEZVÁN:

V ZIDANICI.

Ne glej mi, ne glej mi sočutno v oko,
pač bučo dolenjčka natoči iznova,
da božjo to kapljico srebala bova,
gričevja preksolnčnega dete lepó!

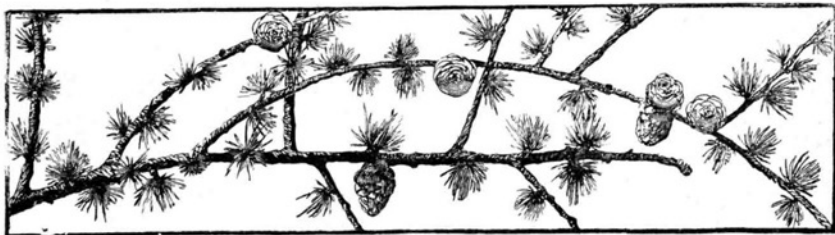
Kaj neki usoda Ti moja je mar
in to „neprestano kaj v srcu mi glóje“?
Zakaj da obličje ni rádsto moje?
O, dékle, ne vprašaj me tega nikár!

Od juga tam daljnega jaz sem domá,
pretožna življenja mi je zgodovina;
a ž njo kaj bi žalil Te, lepa deklina!
Pozabiva lepe trenutke obá!

Le zopet, le zopet mi kupo nalij,
do zadnje naj kapljice jaz jo izpijem,
krog vrata labodjega roko ovijem,
poljubljam Ti usta, lasé in oči!

Glej: Tvoja ljubezen jedin mi je up,
zdravilo pa Tvoje iskreče se vino;
zato, da si ublažim srca bolečino:
Le čašo za čašo, poljub na poljub!

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSSON:

NEVARNA ŠNUBITEV.

Odkar je bila Jerka odraslo dekle, ni bilo več mnogo miru na Huzarjih. Najlepsi fantje cele fare so se pretepevali in mlatili tam vsako noč. Najhujše je bilo vselej v soboto po noči; ali zato je legal stari Huzar kar v jirhovkah spat in k postelji je prislonil trden bukov oklešček. „Če mi je Bog dal čedno hčer, jo bom vedel tudi varvati,“ tako je govoril Huzar.

Nasedlov Tone je bil samo kajžarjev sin, ali vendar so se našli ljudje, ki so trdili, da hodi od vseh največkrat h kmetovi hčeri na Huzarje vasovat. Staremu Huzarju to ni bilo všeč, tudi je trdil, da ni res in da ga še nikoli ni videl gori. Toda ljudje so se posmehovali in menili, da bi ga bil že našel, če bi bil pogledal malo po vseh kotih, med tem, ko je preganjal in zmerjal drugo fantovsko svojat po dvorišču in po vrtu.

Spomlad je zacvetela in Jerka je odšla z živino na planino. Potem ko so vroči dnevi legli na dolino in je pečina hladno strmela nad solnčno sparino v sinji zrak, ko so zvonkljali kravji zvonci, ko je ovčarski pes lajal in je Jerka na planinah vriskala in žvižgala na dolgo pastirsko piščal — tedaj so se razžalostila srca vseh fantov, ki so doli v dolini delali po travnikih in poljih. In prve sobote zvečer so hiteli eden bolj žurno kakor drugi gori v planine. Ali še hitreje so se vračali doli, ker gori v koči je stal mlad fant za durmi, vsakega je pozdravil, ki je prišel in ga tako zatočil, da ni nikoli več pozabil besed, ki jih je dobil na pot: „Še enkrat pridi, boš pa še več dobil!“

Po mnenju vseh fantov je bil samo eden devet far naokoli, ki je imel tako pest in ta je bil Nasedlov. In vsem petičnim gruntovskim sinovom se je zamalo zdelo, da bi tak kočarjev kozel na Huzarjevi planini gospodaril in bodel.

In tudi stari Huzar je bil istih mislij, ko je slišal o tem. Rekel je, če ni družega, ki bi pognal Nasedlovega iz tujega zelnika bo pa on sam s svojim sinom poskusil. Staremu Huzarju se je sicer že glava belila, ali čeravno je bil že šestdeset let star, se je vendar še rad metal včasih s svojim najstarejšim sinom po podu, če je bilo preveč tiho v hiši.

Na Huzarjevo planino je vodila ena sama steza in ta je šla ravno čez kmetovo dvorišče in vrt. Sledeče sobote zvečer, ko je hotel Nasedlov Tone zopet na planino in se je hitrih nog plazil mimo Huzarjevega skednja, je skočil neki mož pred njega in ga je zgrabil za prsa. „Kaj hočeš od mene?“ je rekel Tone in ga tresnil ob tla, da je vse v njem zapelo.

„Boš že zvedel,“ se je oglasil nekdo za njim in mu je posadil pest v zatilnik in to je bil brat tistega, ki je ležal na zemlji.

„In jaz sem tretji,“ je zakričal stari Huzar in skočil iz-za vogla. Nasedlovega Toneta moči so se v nevarnosti povečale; gibek je bil kakor šiba in tolkel je da so ga nasprotniki čutili; zmuznil jim je izpod rok in se potuhnil; kamor je roka vdarila ga ni bilo; in kjer niso pričakovali, jih je zadela njegova pest. Tepen je bil na konci seveda vseeno in sicer pošteno ali stari Huzar je pozneje vendar večkrat pripovedoval, da se z močnejšim fantom še ni tepel, čeprav je že siv. Tepež je trajal, da se je kri prikazala ali potem je zapovedal stari Huzar: „Dosti!“ in Nasedlovemu je rekel: „Če odneseš drugo soboto zvečer staremu Huzarju in njegovima dvema sinovima pete, pa bo punca tvoja!“

Tone se je vlekkel domov, kakor je pač mogel in ko je prišel v kočo, je legel. Čez tepež na Huzarjih se je mnogo govorilo ali vsak je rekel: „Prav mu bodi, kaj je pa iskal tam?“ Samo ena ni tako mislila in to je bila Jerka. Ona ga je bila tisto soboto zvečer pričakovala in ko je zdaj slišala kaj je bilo ž njim in njenim očetom, je jako jokala in si je rekla: „Če Toneta ne dobim, ne bom nikoli več vesela na svetu.“

Tone je ostal čez nedeljo doma v postelji in v pondeljek je čutil, da mora še ležati. Torek je prišel in bil je lep dan. Po noči je šel dež, hribje se ležali tako sveži in zeleni naokoli; okno je bilo odprto, listje na drevesih je močno dišalo, črede so zvonkljale doli iz planin in gori visoko na gori je vriskal nekdo; — če bi ne bila sedela mati poleg postelje, bi se bil Tone razjokal od nestrpnosti.

Prišla je sreda in še vedno je ležal; v četrtek se je začel čuditi, če res ne bo do sobote po konci in v petek je zopet vstal. Čisto natanko se je spominjal besed, ki jih je rekel njen oče: „Če odneseš drugo soboto zvečer staremu Huzarju in njegovima dvema fantoma pete, pa bo punca tvoja.“ Zopet in zopet je gledal proti Huzarjim. — „Tam ne bom družega izkupil, kakor poštene bunke,“ si je mislil Tone.

Na Huzarjevo planino je vodila samo ena steza; ali en korajžen človek bi morda vseeno tudi na drugačen način prišel gori. Če bi veslal v čolnu preko jezera na drugo stran pod steno, bi morda le našel kakšen način splezati gori, če je bila prav strma, da ne bi nobena koza priplezala kvišku in koze se navadno ne boje pečin.

Sobota je prišla in Tone je vstal že na vse zgodaj; — sonce je svetilo, da se je povsod gibalo v vseh grmovjih in od

časa do časa je zavriskalo vabeče od planine doli. Ko se je dan naginjal je še vedno sedel zunaj pred hišo. Kadeče megle so se vzdigovale proti pečinam. Pogledal je proti planini in tam je bilo tako tiho, pogledal je tudi proti Huzarjem, potem pa je šel k jezeru in veslal na drugo stran.

Po opravljenem delu je Jerka sama sedela na planini. Mislila je, da ta večer Tone ne bo mogel priti ali da jih bo prišlo namesto njega še več drugih; zato je odvezala ovčarskega psa od verige in ni rekla v koči nikomur kam gre. Sela je vrh stene tako, da je videla po celi dolini; ali megle so se vzdignile in tudi je bila preveč žalostna, da bi gledala v to stran, kjer jo je vse spominjalo njene usode. Zato je premenila mesto in je sela tako, da je videla preko jezera. Mir je dajal ta pogled čez jezero!

In zahotelo se ji je zapeti; izbrala si je dolgozategnjen napev in daleč se je razlegal njen glas skozi tihi mrak. Sama je bila ganjena od svojega petja, zato je zapela še eno kitico. Ali takrat se ji je zazdelo, kakor bi ji kdo odpeval iz globočine. „Kaj bi to vendar bilo?“ si je mislila Jerka. Stopila je na rob strmega prepada, oklenila roko okrog mlade bukve, ki se je tresoč nagnila proti prepadu in je pogledala doli; ali ničesar ni videla. Tiho in mirno je ležalo jezero, niti ena ptica ni letela preko njega. Jerka je zopet sela in iznova zapela. In glej zopet ji je odgovarjalo, to pot bližje, kakor poprej. „To mora pa vendar nekaj biti!“ Jerka je skočila kvišku in se nagnila preko globine. In zdaj je zagledala doli pod steno čolnič, ki je bil videti v ti ogromni globini majhen, kakor orehova lupinja. Še bolj pazljivo je gledala doli in je zagledala rdečo kapo in pod njo fanta, ki je plezal po skoro navpični steni kvišku. „Kdo bi to le bil?“ je vprašala Jerka, izpustila bukvo in odskočila nazaj. Ni si upala odgovoriti, saj je vedela kdo je. Vrgla se je na zemljo in je zagrabila travo z obema rokama, kakor bi bila ona, ki ne sme spustiti, česar se oprimejo roke; ali korenine so popuščale, glasno je zakričala in prosila Boga, Vsegamogočnega, da bi mu pomagal. Ali prišlo ji je na misel, da je to, kar dela Tone pokušnja božja in da zato ne sme pričakovati pomoči. „Samo to pot mu prizanesi,“ je molila in je objela psa, kakor da bi bil pes Tone, ki ga mora držati; pala je ž njim na travo in minute so se ji zdele neskončne.

Ali zdaj se ji je iztrgal pes iz rok. „Bev, bev!“ je zalajal doli in je zamahal z repom. „Bev, bev!“ je rekel Jerki in je položil prednje tace Jerki na kolena. „Bev, bev!“ je pozdravil še enkrat proti prepadu — in zdaj se je prikazala rdeča kapa nad prepadom in Tone je ležal na njenih prsih.

Tako je ležal par minut in ni mogel spregovoriti besedice in kar je končno zajecjljal je bilo tudi brez vse pameti.

Stari Huzar pa je rekel zato, ko je slišal o tem, besedo, ki je bila pametna, rekel je namreč: „Fant je vreden, da jo dobi, punca naj bo njegova.“

EVGEN VAVKEN:

ZASTONJ.

Zija prepad,
a kačja v njem svojat
na plen preži.
Ah, spi že spi
vojak Nenad!

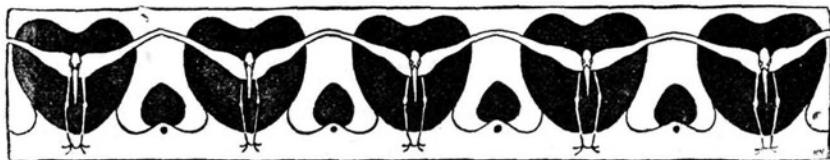
Čuj, ura bije polnoči!
Na gradu sivem vse že spi,
le nekdo, nekdo že bedi.
Hej, si ti, Zora, grajska hči?

Glej, gine noč in se svetli,
a njega od nikoder ni.
Tvoj ljubi mož-beseda ni,
po njem oko naj ne solzi!

Zastonj ga, Zora, čakaš ti,
ah vse, ah vse o njem molči . . .
Prepad je nem, ne govori,
on ve, on zna, kdo v njem leži.

Zija prepad
in spi Nenad:
on smrtno spanje spi,
In drevje — zdi se — da šusti,
da spi nerad . . .

KNJ

ZOFKA KVEDER-JELOVŠKOVA:

OTROCI.

Jej!“ Vladoša ne sliši. Žlico drži v roki čudno po konci vzdignjeno, oči so se zamaknile v okno. Vidi se: Vladoša razmišlja.

„Jej!“ pravim še enkrat in jo dregnem.

Začudeno me pogleda, da jo motim, potem me vpraša resno in z velikim zanimanjem: „Ti mama, zakaj so pa oblaki?“

„Zato, da gre dež,“ odgovarjam v naglici in silim: „Jej!“ Vladoša zapiči žlico v svojo mlečno kašo in jo pusti tam, zakaj zdaj ima čisto drugo zanimanje.

„In slišiš, mama, če bi ne bilo oblakov, bi dež ne šel?“

„Ne šel bi.“

„In vse bi se posušilo na svetu?“

„Jej!“ opetujem energično.

„Ali reci, mama, ali bi se posušilo ali se ne bi?“

„Da, posušilo bi se,“ pravim že nervozna in ukazujem: „Jej!“

„O, saj vidiš, da jem,“ pravi Vlada in vzdigne žlico do ust ali še v pravi čas se spomni: „Reci mama, zakaj se pravi kaša je otročja paša?“ Polna žlica omahne zopet na krožnik.

„Zato, ker je to najboljša jed za otroke, zato ker so zdravi in rdečelični, če jedo kašo.“

„In če je mlečna?“

„So še bolj rdeči.“

„Slišiš mama . . .“

„Molči in jej, če ne te bom, bogme!“ ji povem na kratko in to pomaga. Vladoša je.

Pa že pred drugo žlico se zmisli: „Slišiš, mama, meni se pa zdi, da se je kaša prismojila. Saj jaz vem, Mačka nič ne gleda. Kar pustj in potem se prismoji. Naj sama je, ko je prismojeno, kaj ne?“

„Nič ni prismojeno,“ pravim, „jej!“

„Če pa je. Na pokusi!“

Jaz res pokusim. „Meni je zdaj tega dosti,“ pravim odkritosrčno. „Nič ni prismojeno.“

Vladoša je drugo in tretjo žlico.

„Slišiš, mama, jaz res več ne morem, mene želodec boli.“

„Jej!“

„Meni je slabo, mama!“

Zdaj mi je res že preveč. Vzamem žlico in komandiram: „Odpri usta!“

Vladoša odpre usta ali cel obraz se ji nakremži: „Če mi je res slabo, strašno slabo.“

Iz očij ji kanejo dve tri solze in Vladoša se že pripravlja na katastrofo . . .

Ona to ve: to je do zdaj pri meni vedno pomagalo. Kadar koli je bila kakšna reč, ki ji ni bila posebno všeč, je prišlo Vladoši slabo. In da bi človek odkritosrčno govoril: kadar je rekla, da ji je slabo, potem samo ne več prigovarjati! človek je le še enkrat rekel „jej!“ in že je bilo celo kosilo zunaj . . .

Tudi danes se pripravlja . . .

Ali jaz sem bolj pametna. Moji sosedinji se je danes dopoldne nekaj zgodilo in od tega sem se tudi jaz naučila . . .

„O, slabo ti je, dušica?“ pravim hinavsko. „Vladoška, siromacek si bolan?! samo hitro v posteljo. Mačka! Mačka! bežite hitro v spalnico in pripravite Vladoški posteljico, ona je bolna.“

„Oh, ne mama, nisem bolna!“ se prestraši Vlada, ko ji začnem odpenjati oblekico. „V resnici nisem bolna! In Karliček pride popoldne po me. Danes je veter, danes bomo spuščali zmaja.“

„Če ti je pa slabo.“

„Nič več mi ni slabo, mama. Čisto dobro mi je.“

„Boš jedla kašo?“

„Oh, mama, želodec me pa res še malo boli.“

„Je, draga moja, če človeka želodec boli, mora v posteljo. Mačka pojdite h gospej profesorjevi in recite naj Karlik ne hodi po Vladošo; da je bolna, recite.“

„Oh, mama, naj Mačka ne gre. Ko ima Karlik novega zmaja. Tako velicega, kakor sem jaz, je rekel včeraj. Stric mu ga je naredil in strašno visoko pojde . . .“

„Boš jedla kašo?“

„Bom, mama.“

In Vlada je kašo. Junaško jo je in pri vsaki žlici me zmagonosno pogleda.

„Vidiš, mama, nič več mi ni slabo. In tudi Jaroslav pojde z nami. On si je kupil ameriškega zmaja. Ali veš kakšen je ameriški zmaj?“

„Ne vem.“

„Pravijo, da gre grozno visoko. Da se niti ne vidi. In kakor škatlja je na ta način. Ali moram pojesti cel krožnik?“

„Cel krožnik.“

„Slišiš mama, kdaj pojdem jaz v gimnazijo?“

„Čez dobrih pet let, če boš pametna. Pri punčkah je tako; samo tiste smejo v gimnazijo, — ki so jako pridne in jako pametne.“

„O, boš videla, mama, jaz bom sigurno jako pametna, sigurno! (Nasmehnem se: aha! včeraj popoldne je bil gospod Stanecki pri nas in njegova vsaka druga beseda je: sigurno, sigurno . . .)

„Kaj bi šla tako rada v gimnazijo?“ jo vprašam in sem skoro malo ponosna na njo. V resnici, to je precej prijetna misel imeti slavno in učeno hčer . . .

„Seveda bi šla rada v gimnazijo, mama! In ti mi boš kupila ameriškega zmaja, kaj ne? Pravega ameriškega. Jaroslav je rekel, da mora iti človek vsaj v gimnazijo, če hoče imeti ameriškega zmaja. To je sigurno jako imeniten zmaj?!“

„Jej!“ pravim suhoparno. Eh, kaj vedo otroci kakšne imenitne načrte imamo me matere ž njimi! . . .

Izginila je mlečna kaša iz krožnika. Zunaj je pozvonilo. Karlik in Jaroslav sta prišla po Vladošo.

Kakor elektrizirana je skočila kvišku. „Oblecite me, mama, Mačka! Tata, daj mi dva krajcarja za žemljo. Mama, daj mi predpasnik. Ta rdečega! Ta rdeči ima žep.“

Oblekli smo jo. Karlik in Jaroslav sta čakala važno, kakor dva viteza. Jaroslavov ameriški zmaj je bil ogromen. Samo po dolgem je šel skozi vrata. Privzdignil ga je in mignil Vladoši: „Ali si videla?“ Kakor bi bil rekel: prvi čudež celega sveta, draga moja!

Mala me je poljubila in potem so šli.

Po vsi hiši je odmevalo tako zmagonosno je pripovedovala Vladoša Jaroslavu: „Jaz pojdem tudi v gimnazijo. Za sigurno. Mi je že mama rekla. In moj zmaj bo še večji, kakor je tvoj in še bolj ameriški bo!“

* * *

Pa res, da ne pozabim.

Danes zjutraj pride k nam naša sosedinja, mlada, lepa in bogata vdova. Lase je imela razkuštrane, obraz ves rdeč in objokan.

„Kaj vam je za božjo voljo?“ jo vprašam prestrašena.

„Je vaš sprog doma?“

„Ne, ni ga doma. Rekel je da pride opoldne. Kaj pa je?“

Zgrudila se je na stol in zaihtela je na ves glas. „Poldi umira!“ je vzdihovala.

Skočila sem kvišku.

Poldi je bil imeniten, fletkan in živahen fantek, kakšne tri, štiri leta star. Dobršno navihan ali ljubeznjiv dečko.

„Ni mogoče, gospa. Saj je bil včeraj popoldne pri nas in popolnoma zdrav.“

„Umira, morda je že mrtev. Jaz ne morem več gledati. In moj edinec je. Samo njega imam na svetu. Oh, ljuba moja, ko bi vedeli!“ in zajokala je bridko, da so tudi meni prišle solze v oči.

Šla sem ž njo v njeno stanovanje.

Pestrna je klečala pred posteljico in močila fantku sence z žganjem. Tulila je na glas. Ko smo vstopile v sobo je planila k svoji gospej: „Oh, gospa, jaz sem kriva, jaz sem ga ubila! Oh, gospa, usmilite se me! Oh, in tako sem ga imela rada. Če bi imela svoje lastne otroke, jih ne bi tako ljubila! . . . Oh, Poldi, srčkano!“

Pristopila sem bližje. Poldi je ležal gol v posteljici pesti stisnjene, okrog ust pene. Prijela sem ga ali bil je trd, kakor brez duše. Zdelo se mi je, da ima čisto modre nohte . . .

„Kaj se je pa zgodilo?“ vprašam.

„O nič posebnega,“ pripoveduje stara pestrna. „Včeraj je imel nove prve hlačice a jaz sem ga hotela obleči danes še v kikljico. Branil se je in kričal ali komaj sem ga oblekla, ko je prebledel in omahnil. Kar pal je, stisnil pesti, zaškrtnil z zobmi in se ni več ganil. Nisem hotela plašiti gospe, sama sem ga slekla in položila v posteljico. Sem si mislila, bo že prišel k sebi, hude jeze je, pa je že večkrat tako naredil. Malo sem ga potresla, pa je pogledal. Danes ga pa ne morem priklicati k sebi. Že dve uri je tako. In tudi gospa ga ne morejo prebuditi!“ Starka je stisnila obraz v predpasnik in je še huje jokala.

Vdova je vzela Poldija v naročaj, poljubovala ga je, pritiskala k sebi in jokala. Jaz sem ga ji vzela iz rok, hodila sem ž njim gori in doli, da me je pot oblival — fant je pošteno težak! — ali nič, kakor kos lesa, tak je bil.

„Po zdravnika bežite,“ sem ukazala pestrni.

„Da, da,“ je pritrjevala vdova. „Fijakarja vzemite. Vse dam do zadnjega krajcarja, samo naj ne umrje. Poldi! Poldi!“ zopet se je vrgla nanj in ga je oblivala s svojimi solzami.

Jaz sem mu trla zapesti, mečkala prsa, vzdigovala roke, noge, prekladala ga sem in tja — ali fant je bil, kakor klada.

Vdova je šla v shrambo, prinesla olje in mu ga vlila po želodcu in trebuščku, da se je ves svetil. Na kredenci je stal rum. Nalila sem ga na robec in mu ga držala pod nos.

Tudi naša Mařka je prišla gledat kaj je. Slišala je, da je v takih slučajih dobro namazati podplate z zenfom. Sama je poiskala v shrambi vrč in je napravila Poldiju dva poštena oblada na podplate.

Tudi portirka je slišala kaj se godi. Pomočila je obrisačo v jesih in je zavila Poldiju glavo v njo, potem je letela k branjevki. Ta je kuhala svojemu Tondi kamiljce, ker se je bil preveč najedel nezrelih češpelj. Nekaj teh kameljic je še ostalo in portirka je poskušala vlti jih našemu bolniku par žlic v usta — pa ni šlo.

Fant je bil že čisto bel, kakor prt.

Gospodična Anda, ki je stanovala v drugem nadstropju in poučevala francoščino, je prinesla migrenin, kafro in marijacejske kapljice, njena sosedka gospa Malčova pa melisengeist in škrnicelj homeopatičnih kroglic.

Mene so ženske že odrinile. Drgnile so in mazale Poldija z vsemi mogočimi sredstvi po hrbtu, prsih, po temenu in podplatih, po rokah in po nogah a dečko, kakor mrtev.

Končno, čez dobre pol ure pride zdravnik. Pestrna mu je že po poti povedala kaj in kako.

„Rešite mi Poldija,“ je prosila vdova. „Tudi jaz bom umrla, če mi umrje on.“

„Ne bo treba umirati, milostiva,“ pravi zdravnik in pristopi k postelji.

Jaz hočem oditi domov ali vdova me zadrži: „Ostanite pri meni, tako sem potrebna pomoči in tolažbe!“

Naslonila se je na me in obe sve s strahom pričakovali, kaj bo rekel zdravnik.

Pogledal je Poldija in ga obrnil na trebuh. Pod brado mu je naravnal blazino, da je bila glava kvišku in je mogel fant slobodno dihati.

Potem je šel k portirki in ji je nekaj rekel. Druge nismo razumele, čeprav ji je moral dvakrat reči predno je odšla. Z zelo začudenim obrazom.

Kmalu se je vrnila s tanko, elegantno šibo v roki.

Zdravnik jo je vzel v roke in švrk! po zadnjem delu Poldijevega telesa.

Vdova je zakričala, kakor ranjena zver: „Gospod doktor, to je surovost, zločin! Na pol mrtvega otroka . . . o! . . .“

Zdravnik je molčal, zopet je vzdignil šibo in še dvakrat je zazvižgala po zraku.

Ah, in takrat je skočil Poldi po konci. In tako je bil živ, kakor še nikdar ne. Kar tak, kakor je bil, z oljem, zenfom, rumom, jesihom, s kafro, kamiljcam in migreninom namazan in polit je skočil doli iz postelje v naročje preblazene svoje matere. Drl se je, da se je hiša tresla ali srečna vdova je vendar smehljajoč podajala zdravniku roko: „Hvala lepa, od srca hvala, gospod doktor!“

Ta je fino skomizgnil z ramami: „Oprostite, milostiva, ali kadar bo zopet Poldi pal iz jeze v omedlevico — to je najboljši lek. Kakor ste videli . . .“

BOŽIDAR FLEGERIČ:

NEKOLIKO GOSPODARSKIH PRAVIL.

Kakeršen posel, taka plača.“ Treba li to pravilo dalje razlagati? Vsako delo je treba plačati. Zastonj ne delajo ljudje, pa tudi ne morejo delati, ker to bi bilo protinaravno. Od plače živi delavec, živi hlapec, živi dekla, ker plača ni samo v denarjih, nego tudi v drugih stvareh, katere se dajajo delavcu v imenu plače n. p. stanovanje, hrana itd. Plača ga priganja k delu ali ga odganja od njega. Boljša plača podbada, ker je večja korist od truda; slaba plača slabi voljo, ker je od nje nezatnejša korist za delavca. Istina, da gleda vsak človek, da kaj prihrani, kar je povsem dobro, toda tudi varčnost ima svoje meje; z druge strani tudi družinče gleda, da dobi iz svojega dela večji dobiček. Ne bodi vam žal, ako dobremu, večšemu delavcu več plačate, ker je to zmerom bolje nego da vzamete nespretnega, nemarnega ali neveščega, kateri bo več pokvaril nego je vredna vaša prihramba na njegovi plači. Zraven plače je mnogo vredno za človeka, kako ga hranite. A na to gospodarji često pozabljajo, da more to pri mnogih in mnogih več koristiti ali škoditi nego celo dobra ali slaba plača v denarju.

S tem je v zvezi drugo pravilo:

„Kakeršen denar, taka roba.“

Često se sliši: „sedaj kupimo, zelo je ceno.“ To ni dobro. V obče ne kupuj, česar ne trebaš, pa če bi tudi bilo ceno. Toda tudi taka cenost je varava. Dobra roba je dražja, samo v izrednih slučajih more biti cenejša, ako je namreč zgotovljenje cenejše; pa tudi še tedaj ne more biti jako ceno, ker da bo sukno dobro in lepo, mora biti dobra volna; ako hočeš dobro moko, mora biti dobro zrnje. A dobra volna, dobro zrnje je dražje. Ako toraj gospodinja ni popolnoma uverjena, da so res nastale ali da so bile posebne okolnosti, katere so znižale ceno, naj ve, da je ta hvaljena cenost oslepljenje ali prevara. Treba se je čuvati raznih izmišljotin in prevar, katerih se ne boje brezvestni ljudje, da navedo občinstvo na tanki led.

Toda s tem se ne veli, da kupujoč stvar ne gledaš, kje bi mogel dobiti bolj poceni. Pa ako tudi za vinar ceneje, tudi to je nekaj vredno. Ker ni sumnje, da se more tu kupiti ista stvar ceneje nego onde; morda je trgovec kupil od tovarničarja ali gospodarja, kateri ceneje dela pa more tudi ceneje prodajati; ali morda on sam manje plača stanarine, ima manje stroškov ali je zadovoljen z manjšim dobičkom, pa zato tudi postavlja manjšo ceno. — Tudi se opaža, da je ondi razmerno najceneja roba, kjer se največ prodaje. Zato ima pametni trgovec rajši manjši dobiček pa boljšo prodajo, nego večje obresti kot dobiček pri slabi prodaji. —

Mnogi kupci se radi pogajajo. Že tolikokrat je dokazano, da, kakor vevajajo naši ljudji „to cenjenje“ več škodi nego koristi eni in drugi stranki. S tem se trati mnogo časa, pa da ne govorimo o drugem, ne dosega se nikak uspeh. Meni je mnogo milejši trgovec, kateri zacenivši robo, reče: „to je moja prva in zadnja.“ A najmanje more se pohvaliti kupec, da je „s pogajanjem“ natiral prodajalca na slabšo ceno. Drugi videč kupca, kateri noče inace nego da se pogaja, poviša ceno tako, da jo potem more znižati, pa popustivši, dobi navadno več nego je stvar vredna. A kupec se še ponosi: „koliko mu je odtrgal.“ Ni on njemu nič odtrgal, nego je prodajalec odtrgal kupcu.

Taki vrsti trženja morali bi trgovci sami na pot stopiti. — Zato je treba, da naredi svoji robi primerno ceno, da se ne gleda na špekulacijo in na neizkusnost občinstva, nego da delajo solidno in pošteno.

„Ne kupuj česar ne trebaš — ker boš moral prodati kar trebaš.“ Koliki so že izkusili istinitost tega pravila v lastnem gospodarstvu! Veli se: pojdemo danes v to štacuno, prodaja se ceno vsakovrstna roba. In kupi se ne redko za na posodo vzeti denar, a kadar je treba povrniti posojilo, nimaš s čim, a upnik proda z nepotrebnimi tudi potrebne stvari. A kolikokrat greše premnoge gospodinje proti temu pravilu. Ako pa pritisne nevolja, ni vinarja v hiši.

Zato veli dalnje pravilo: glej da ne boš nikoli brez vinarja v hiši, ne veš, kaka nevolja te more najti, ali česar bi iznenadoma trebalo. Plačajoč z gotovim dobiš ne samo bolje robo nego tudi cenejšo in si narediš dober glas. Slab plačnik plačuje vse dražje. A ker se vendar dogaja, da vzameš stvar na upanje, glej točno, da ta čas, kakor sta se naravnala, plačaš kar si dolžan. Trgovec ima svoje obveze, tovarničar svoje in poljedelec svoje posebne; ako trošniki ne plačajo točno, ne morejo ni oni drugi za pravega časa izpolniti, na kar so se obvezali, pa nastanejo sitnobe.

Pazi posebno kadar izdajaš denar na dnevne malenkosti. Tukaj se moreš najprej opeči. Pa kaj je to deset ali dvajset vinarjev? Ali danes toliko, jutri zopet toliko, pa je na mesec pet do šest kron. Pazljivost je tukaj tembolj potrebna, čim manj se uvaža svota denarja, katera se izdaje. Ko je treba izdati večjo svoto, presojuje se bolj zrelo. Nepremišljeni manjši izdatki so slični luknji, katera je čimdelj večja. Zato je varčna in gospodarstvena žena prava sreča obitelji.

„Kamen do kamena palača, novčič do novčiča forintača.“ To poslovico bi trebalo napisati nad vrati vsake hiše, vvrstiti jo na prvem mestu v „Začetnici“, katera pride šolskim otrokom v roke. Čuvaj novčič, ker od njega nastane krona. Kdor ne mari vinarja, ne pride do krone.

Glej da nekaj prištediš od svojega dohodka. Če tudi bi ne bilo mnogo, če bi bilo samo na vinarje. Od vinarjev se delajo krone. Ko imaš prihranjeno krono, boš bolj vesel in boš gledal,

da ne bo sama, nego da se jej pridružijo še druge. „Novec je lovec“, se reče; ne samo zato, ker lovi ljudi, nego ker mami tudi drugi novce k sebi. Varčnost je velika krepost, ž njo in z marljivostjo pride se do premoženja. Ne računaj na loterije, dedščino, igro ali kak nenavaden slučaj. Loterija in druge igre so redko koga obogatile. Bila bi posebno velika sreča, ko bi jih ne bilo nikoli. Tak kruh je siguren, ki si ga sam pripraviš; tisti vinar stoji, ki si ga sam prihraniš.

Toda ne samo da štedita mož in žena, nego treba je tudi otroke k temu priučevati. Zato je dobro, da otrok dobi škatljico, v kateri bo shranjeval vinarje, katere dobiva od roditeljev, kumov in sorodnikov. Učite otroka, kako je to koristno. Zato so šolske hranilnice modra uredba, škoda da jih ni v naših šolah, vsaj v mestnih, kjer otroci časih dobivajo novce.

Obрни novce trikrat prej nego ga izdaš. To je že zelo staro pravilo. Premisli dobro in trezno, zbok česa ga kaniš izdati, pa ga boš porinil večkrat nazaj v žep in na tak način prihrani krono. —

Kdor po malem ide, dalje pride. Karkoli delaš, bodi pazljiv, čuvaj svoje moči tudi za bodočnost; ako jih preveč napneš, se bodo iztrošile in oslabeled boš prezgodaj. To koristi telesnim in gospodarskim močem.

Kadar začneš gospodarstvo ali kako delo, delaj naporno po možnosti, a živi skromno. Bolje, da čedno začneš a sijajno dokončaš, nego narobe da sijajno začneš a jedno dovršiš. Vsaki navadi se je težko odučiti. Lahko se je privaditi dobremu in ugodnemu, toda zelo težko se je odreči enemu in drugemu. Težko ne samo zbok tebe nego tudi zbok ostalih ljudi. Človek bi se še nekako stisnil v koči, slabše se hranil, slabše se oblačil, sam to in ono delal, ne potreboval hlapca ni dekile; toda kakor pošast stoji tu vprašanje: kaj poreko nato ostali ljudje? kaj prijatelji in prijateljice, znanci in znanke, ko bodo videli, da ne moreš tega ni onega, kaj pa končno upniki? Tako se vprašata mož in žena in redki ljudje so duševno tako močni, da bi sami sebi rekli: naj govore, kar jim je drago, jaz idem svojo pot. Nego večina jih ide dalje po sklizki stezi, dokler ne propadejo.

Kdor skromno začne, se mu ni treba bati takega unikanja ni nobene borbe, katere so ž njim združene. — Ako se obrne gospodarstvo na dobro, ni baš nikaka muka proti temu vravnati tudi svoje stroške, saj je dosti trošiti mnogo laže nego le malo prihraniti.

Živi kakor moreš, a ne kakor bi hotel. Varuj se vsega, kar prekaša tvoje sile. Rado se govori: jaz moram to in ne smem ono, ker tako hoče, ali tega noče ugled in dostojanstvo stanu, h kateremu pripadam. Treba je živeti, kakor zahteva stan, v kateri človek spada. Dobro. Toda moramo se razumeti: kaj zahteva od nas naš stan? kako bi živeli njemu primerjeno? Kakoršenkoli poklic ima človek, treba da v njem dela pošteno,

solidno in vestno. Toda ne zahteva nikak stan od nas, da trošimo več nego dopušča naš dohodek; a baš tako mnogi razumevajo svoj stan in njegovo dostojanstvo. Temu se je treba protiviti z vso močjo; tako življenje, primerjeno, kakor mislijo nekaterniki časti stanu in poklica, vodi do dolgov, propada, izgube službe in do — ječe. More li biti kaj nedostojnejšega, more li biti v dotiki našega poklica ali službe, da živimo na račun drugih ljudi, da se zadolžujemo a ne plačujemo dolgov? Žal taki krivi nazori o tako imenovani časti našega stanu so zelo razširjeni, v vsakem razredu človeštva, pri moških a posebno pri ženskih. „Saj jaz nisem kaka krojačica ali žena kakega ubogega čevljarja, da nosim tako ali tako obleko,“ reče često gospa malega uradnika; „tudi jaz moram na ples, v koncert, v gledišče, moram se pokazati svetu primerjeno mojemu stanu. Kako bi jaz delala v kuhinji, šivala za miro ali prala perilo, a tega ne dela ni gospa Nemanička, akoprem je njen mož samo v osmem plačilnem redu, a moj v sedmem ter ima na leto 2200 kron plače, in še to brez stanarine.“ In na tak način se temu molohu pri našajo težke žrtve — na premoženju, časti in poštenju. Kneginje in grofice vidiš priprosto oblečene, a mogle bi vsak dan hoditi v svili in baršunu, in to nič ne škodi njihovemu stanu. — Pa naj bi bilo, ako je možno da obitelj več troši. Toda kako more vesten človek in dober gospodar imenovati ženo, katera pometa ulico z dolgim krilom, a doma so otroci raztrgani, umazani in morda gladni? Vsaka žena, bila kmečkega ali gosposkega stanu bodi prešinjena s jasnim prepričanjem, da ona pred vsem živi za svojo obitelj a ne za vnanji svet. Saj nisem samo enkrat slišal o gosposkih ženah zlobnih pristavkov: „širi in šošori se v svilnih oblekah, a dolžna je peku žemlje in kruh, krojaču zaslužek, trgovcu blago, a kuharici mesečno plačo,“ a o prostih: „ob nedeljah in praznikih nosi v cerkev svilene robce, a deca jej hodijo raztrgana okoli hiše.“

„Čas je denar.“ Ta angleška poslovica je v obče znana. Ona nima vrednosti samo za priproste gospodarje: za poljedelce, obrtnike, nego za vsakega človeka. Pogostoma se sliši: ni mi moči dospeti sem ni tja, ne morem storiti to ni ono. Toda niso temu vedno krivi posli, nego ne zamerite, često gospodinje same, ker niso, kakor je potrebno, svoj čas razdelile. Ako more ta in ona, zakaj ne bi mogla druga in tretja, pa ako ni inace, vstane eno uro ranjše, pa bo ostalo dovolj časa za delapust, razumno zabavo ali čitanje koristnih knjig. Ker ako nikjer, tukaj je treba dobro paziti na te le besede: delajoč eno ne zapuščaj družega. Zraven gospodarskih poslov moči je najti časa tudi za knjige in duševno okrepljenje. Ženam gosposkega stanu, kakor priprostim bi še svetovali, da ne tratijo pogostoma toliko zlatega časa s praznim govoričenjem, katero je popolnoma nepotrebno in povzročuje dostikrat svaje in prepire med sosedi.

SMEŠNICE.

Veš stara, k Robidovim nikar ne hodi beračit, gospodar se je zagrozil, da naju vzame na delo.

Ne pojnim, zakaj si tako nezadovoljen, saj si vendar priženil celih trideset tisoč kron. Kaj ti to ni dosti?

No, denarja bi bilo zadosti, samo žena mi je preveč.

On: Gospodična, kaj bi naredili, če bi vas zdaj poljubil?

Ona: Poklicala bi mamo.

On: In kaj bi se potem zgodilo?

Ona: Nič. Mame ni doma.

?? UGANKE ??

Razpisujemo danes

deseti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dopošljejo najkasneje do 20. oktobra. Naslov: „Domači prijatelj“ v Pragi VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin. Število rešenih ugank ne odločuje, morajo biti ali najmanj 3 uganke rešene.

Cene so:

- I. Franc Prešern: **Poezije** (krasna ilustrovana v usnje vezana izdaja).
- II. Krasno vezana knjiga: H. Sienkiewicz: „**Pan Volodijeviski**“.
- III. Slika s krasnim okvirjem: **Nabrežje s štabnim poslopjem v Pulju**.
- IV. **Kadilna oprava**.
- V. Krasno vezana knjiga Janko Krsnika: „**Zbrani spisi**“.
- VI. **Pritlikavec**.
- VII. in VIII. **po 3 skudelice za kavo**.

Dobitki devetega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

- I. P. Žmitek: oljnata slika, umetniški original „**Gorenjski navihanec**“: Katinka Carré, sopr. nadofic. juž. žel., Celovec.
- II. Krasno vezana knjiga: „**Pripovedi o Petru Velikem**“: Vinko Brus, učit. kandidat, Polica.
- III. Slika z krasnim okvirjem: **Pogled na Postojno**: Anka Stropnik, posestnica, Družmirje.
- IV. Krasno vezana knjiga: „**Ant. Knezova knjižnica**“: Alfonz Merljak, sin zid. mojstra, Renče pri Gorici.
- V. **Cvetlična košarica**: Marica Vrtačnik, hčerka gostilničarja, Št. Lambert.
- VI. in VII. **po 3 skudelice za kavo**: J. Bartmann, posestnica, Bled; Ivan Vedenik, gostilničar, Pokrče.

106. Uganka.

Boris Zupan, Ljubljana.

Sledeče besede naj se stavijo druga pod drugo in naj se na levo in desno premikajo, da označite dve navpični, druga poleg druge stoječi vrsti, imeni dveh slovenskih pisateljev: *naslov, število, postrv, misel, motto, Aida, Murko*.

107. Tajinstveni napis.

Jos. Bertok, Lazaret.

Čislaj osla, ne tolči ga!

A . . . g

108. Magični kvadrat.

Slavica Zupan, Ljubljana.

a	a	a	a
a	a	b	b
c	e	e	l
n	n	r	r

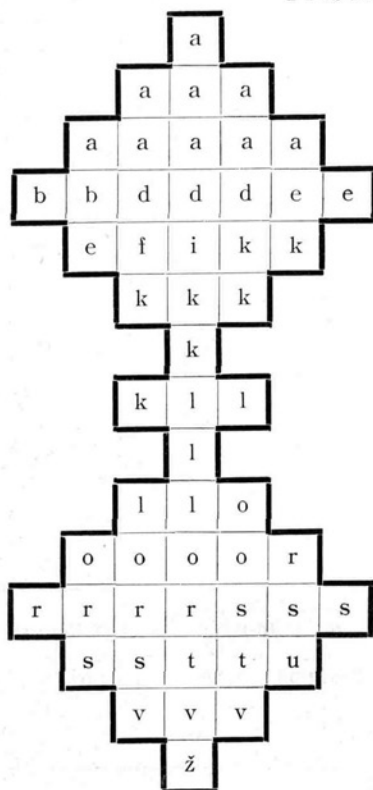
109. Homonim.

X. v N.

— — zakrament. A marsikomu je včasih tako nadležen, kakor bič za — —.

110. Uganka.

Pristavski v N.

1. soglasnik
2. vprašalni zaimек
3. ptica (spada med kljunačе)
4. mesec
5. rokodelec
6. ki se nahaja na glavi
7. soglasnik
8. zver
9. soglasnik
10. isto kar je v 6. vrsti
11. krstno ime;
12. ?
13. domača žival
14. isto kar je v 2. vrsti
15. samoglasnik.

Besede od zgoraj navzdol povedo znani slovenski pregovor.

111. Logograf.

Fr. Rojec, Radovljica.

- L* — največ ga gozd ima,
p — zvest varuh je doma,
k — solze ga ohlade,
r — je vse, kar čuti se.

112. Kraljeva pot.

Ludovik Burja, Ljubljana.

n	a	i	n	t	i
d	e	e	j	r	e
s	m	u	t	b	i

113. Šaljiva uganka.

Vekoslav Burja, Ljubljana.

Doli reži, vodo drži?

114. Rebus.

Solovej, Praga.

Rešitve ugank v 9. številu.

98. Rim — rima, mir — mira. 100. Svoji k svojim! 101. Jok — lok.
102. Stolp, potok, zlato, tobak, sobota. 103. Beseda, reseda. 104. Koran,
omara, rakev, arena, naval. 105. Afrika.

97. Na tleh leže Slovenstva stebri stari,
v domačih šegah vtrjene postave;
v deželi parski tesel gospodari,
ječe pod težkim jarmom sini Slave.

99. Tiho, tiho srce, kaj trepečeš spet? Ran že brez števila vsekali ti je svet.	Pa te spet je trgal in moril obup, ko so sladka ustna sikala ti strup.
--	---

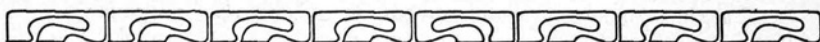
Zdaj ti strast je vnelo lepo nje oko, in nje smeh se zdel ti zlato je nebo!	Tiho, tiho srce, časi so prešli — za viharje nove prejšnjih ni moči.
--	---

Listnica uredništva: Vsem. Pišite razločno in čitljivo; list stavi-
vijo češki stavci. Rokopisi se pošiljajo: **Praga-Vinohrady, Slezská 32.**

**Rešitve ugank, reklamacije, naročila naj se pošiljajo naravnost na Vy-
drovo tovarno hranil, Praga VIII.**

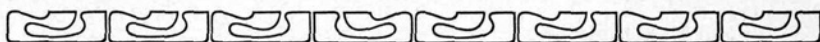

„ISKRE“, zbirka slovenskih in hrvaških črtic v okusni opremi
z mnogimi perorisbami akad. slikarja M. Račkega se
dobe za 2 K, pri pisateljici: *Zofki Kveder-Jelovškovi*,
Praga-Vinohrady, Slezská třída 32.

Tovarniške
== **vesti.**

Učiteljski zapisniki so se po
krivdi knjigovezca nekoliko za-
kasnili, vendar so se zdaj že
odposlali vsem slovenskim učitel-
jem in učiteljicam brez izjeme.
Ako kdo od p. n. učiteljev za-
pisnika še ni prejel, naj re-
klamira.

VSEBINA: Ivan Lah: *Most*; Josip Bekš: *Pa me vprašajo bedaki ...*;
Vitoj Feodor Jelenc: *Spomini*; Samko cvetkov: *Šel je na boj ...*; Nezvan:
V zidanci; Björnstjerne Björnson: *Nevarna snubitev*; Evgen Vavken:
Zastonj; Zofka Kveder-Jelovškova: *Otroci*; Božidar Flegerič: *Nekoliko*
gospodarskih pravil; *Smešnice*; *Uganke*.

- Franc Derčar*, c. kr. sod. sluga, Radovljica. . . Ker je Vaša kava zares izvrstna, zatoraj bodite prepričani, da bodem Vašo slovansko trdko, kar bode v moji moči, najtoplejše priporočal.
- Marija Ferjan*, gostilničarka, Ribno. . . Zares izvrstna je „Vydrova žitna kava“. Vsej družini se je tako priljubila, da jo ne moremo več pogrešati. Pošljite jo zopet 5 kg.
- Jerica Fortuna*, gostilničarka, Ljubljana. . . Najboljša in najzdravejša je „Vydrova žitna kava“. Naročam jo zopet.
- Franc Jakše*, miz. mojster, Vel. Lašče. . . Vaša kava nam tako ugaja, da ne bodemo nikdar več brez nje.
- Franc Jelen*, posestnik, Pirešica. . . Vaša kava mi izmed vseh kavinih primesi najbolj ugaja. Priporočam jo vedno in povsod.
- Ivan Junz*, c. kr. pošt. oficijal, Ljubljana. . . Pošljite mi Vaše izborne kave.
- Matevž Kočever*, c. kr. fin. postajevođa. Cerkno. . . Z Vašo kavo smo zelo zadovoljni, meni in moji družini vrlo ugaja.
- Avgust Korbar*, nadučitelj, Preserje. . . Z Vašo kavo sem prav zadovoljen. Upliva pomirjevalno na živce. Jaz in moja družina uživamo samo brez primesi bobove.
- Anton Kuhar*, posestnik, Zgor. Duplje. . . Odkar smo spoznali Vašo žitno kavo moja družina ne uživa več druge. Priporočam jo vsem züancem. Pošljite jo nemudoma zopet 5 kg.
- Valentin Medved*, posestnik, Ravne. . . Vaša kava je zdrava in vsega priporočila vredna. Pošljite mi jo ponovno 5 kg.
- Benedikt Medvešek*, Sv. Jurij pod Kumom. . . Pošljite mi en zavoj žitne kave, ker sem zvedel, da je zelo okusna in zdrava.
- Marija Merlak*, Spod. Šiška. . . Pošljite mi 5 kg. zares izborne žitne kave.
- Alojzij Novak*, c. kr. šol. ravnatelj, Idrija. . . Kava je izvrstna, ter nam zelo ugaja. Pošljite nam jo zopet.
- Franc Okorn*, posestnik, Volavlje. . . Ker je bila poskušnja izvrstna, mi pošljite 5 kg. te izborne kave.
- Josip Ozimek*, davč. izterjevalec, Litija. . . Na moje priporočilo jih je že mnogo naročilo Vašo okusno kavo in so vsi prav zadovoljni.
- Franc Pogačnik*, nadučitelj Bučka. . . Naročniki kojim sem pripomogel, da so si naročili Vaše izvrstne kave so zelo zadovoljni. Danes si usojam zopet naročiti 5 kg. te cene in vse hvale vredne kavine primesi.
- Anton Porekar*, nadučitelj, Hum. . . Z Vašo poslano žitno kavo sem zadovoljen jaz, moja cela obitelj in vsak kdor jo je na moje priporočilo naročil.
- Ivan Pušljar*, c. kr. orož. postajevođa, Kropa. . . Pošljite mi zopet 5 kg. vrečice Vaše izvrstne žitne kave.
- Anton Šinkovec*, posestnik, Kranj. . . Blagovolite mi takoj doposlati 5 kg. Vaše v resnici izborne in tečne kave.
- Franc Spendov*, posestnik, Sp. Dobra. . . Vaša kava je naravnost izvrstna, zatoraj mi jo pošljite nemudoma.
- Ivo Šorli*, knjigovez, Grahovo ob Bači. . . Tako so rekli naša mati: Tej kavi vso čast je treba dati. Okusna, tečna, zdrava. Za kuhinjo našo najbolj prava. Zato jo hočem zopet naročiti 5 kg. zavitek je dobiti.
- Kristina Štolfa*, sopr. žel. pregled. Divača. . . Blagovolite mi zopet poslati 5 kg. izborne „Vydrove žitne kave“.
- Jozefa Frkman*, sopr. lesotržca, Podkraj. . . Ostanem stalna odjemalka Vaše kave, ker je izborne kakovosti.
- Leop. Trobevšek*, železničar v p. Spod. Šiška. . . Naročam zopet 5 kg. Vaše okusne kave, katere se je vsa moja družina tako privadila, da ne moremo biti več brez nje.
- Franc Troha*, organist in p. učitelj, Podlipa. . . Ker sem zadnje naročitev že do cela porabil in mi najbolj ugaja, blagovolite mi jo zopet eno vrečico poslati.

Vydrovi juhni prídátek

služi k zboljšanju juh. Ako se navadite na njegov dobri okus, ga bode te pogrešali tudi v najbolj močni juhi. Izvrsten je to pripomoček gospodinjam; drugič probémo morda nektera pohvalna priznanja, ki jih dobivamo od vseh strani. $\frac{1}{2}$ kg. v steklenici 3 K 50 v.

Juhne konzerve

se razlikujejo že na prvi pogled od izdelkov gospodinjam do zdaj ponujanih. Lahko z mirno vestjo rečemo, da smo, kar se tiče okusa naših juh, brez konkurence. Hitra njih priprava pridobiva nam vsak dan novih kupcev. Ako ljubite zvečer krožnik juhe — ali ako porabite opoldne meso raje za pečenko, kakor za juho, so naše konzerve kakor nalašč. Gobova, grahova, lečna in rižova juha v $\frac{1}{2}$ kg. zamotkih po 1 K 50 v.

Oblatni Dessert délicat

izvrstna kakovost. Škatulja 50 kosov K 3—, Naše maslene oblate (novost) škatulja 25 kosov K 2— so nedosegljivi pravi užitek.

Poskusite
tudi „Buchtin“!

Ž njim docilite izborno, slastno dišeče pečivo. Osobito gospodinje po deželi se ne morejo prehvaliti tega pridatka, ki obseza vse razne primesi, ki jih devajo dobre mestne kuharice v kruh, potice in kolače. 5 zavojčkov po 10 v. zadostuje za 20—25 kg. moke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.
Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova ul. 22.